

mentní republiky obsahuje v sobě zárodek vítězství proletářské revoluce, tu jejím nejbližším zřejmým výsledkem bylo *Bonapartovo vítězství nad parlamentem, vítězství výkonné moci nad zákonodárnou, vítězství moci bez fráze nad mocí fráze*. V parlamentě učinil národ svou všeobecnou vůli zákonem, tj. učinil zákon vládnoucí třídy svou všeobecnou vůlí. Vůči výkonné moci se zříká veškeré vlastní vůle a podrobuje se mocenskému příkazu cizí vůle, autoritě. Výkonná moc v protikladu k zákonodárné vyjadřuje heteronomii národa v protikladu k jeho autonomii. Zdá se tedy, jako by Francie unikla despotii jedné třídy jen proto, aby se podřídila despotii individua, a to autoritě individua bez autority. Zdá se, jako by boj skončil tím, že se všechny třídy stejně bezmocně a stejně bez hlesu sklonily před pažbou.

Ale revoluce je důkladná. Prochází ještě očištěm. Koná své dílo metodicky. Do 2. prosince 1851 absolvovala polovinu své přípravy, nyní absolvuje druhou polovinu. Nejdříve dovršila parlamentní moc, aby ji mohla svrhnout. Nyní, když toho dosáhla, dovršuje *výkonnou moc*, redukuje ji na její nejčistší výraz, izoluje ji, klade si ji proti sobě jako jediný objekt, aby mohla proti ní soustředit všechny své ničivé síly. A jakmile revoluce dokončí tuto druhou polovinu své přípravné práce, vyskočí Evropa ze svého místa a zajásá: Výborně jsi ryl, starý krtku!

Tato výkonná moc se svou ohromnou byrokratickou a vojenskou organizací, se svou složitou a umělou státní mašinerií, půlmiliónová armáda úředníků vedle druhé půlmiliónové armády vojáků, toto strašné cizopasné těleso, které jako sít obepíná tělo francouzské společnosti a ucpává všechny její póry, vzniklo v době absolutní monarchie, za rozpadu feudalismu, který pomáhalo urychlit. Panská privilegia pozemkových vlastníků a měst se proměnila v právě tak četné atributy státní moci, feudální hodnostáři se přeměnili v placené úředníky a pestrá vzorkovnice odporujících si středověkých suverénních práv se přeměnila v přesně stanovený plán státní moci, v němž vládne stejně dělba práce a centralizace jako v továrně. První francouzská revoluce, který si vytkla za úkol zničit všechny místní, územní, městské a provinční zvláštní moci, aby vytvořila občanskou jednotu národa, musela dále

rozvinout to, co absolutní monarchie začala: centralizaci, ale rovněž s tím rozšířila i rozsah, atributy a počet přísluhovačů vládní moci. Napoleon tuto státní mašinerii dobudoval. Legitimní a červencová monarchie k tomu nepřipojily nic nového kromě větší dělby práce, která se rozrůstala tou měrou, jak dělba práce vytvářela uvnitř buržoazní společnosti nové skupiny zájmů, tedy nový materiál pro státní správu. Každý *společný* zájem byl ihned od společnosti odtržen a postaven proti ní jako vyšší, *obecný* zájem, byl odňat samostatné činnosti členů společnosti a učiněn předmětem vládní činnosti, počínaje mostem, školní budovou a komunálním majetkem nějaké vesnické obce a konče železnicemi, národním majetkem a francouzskou státní univerzitou. Nakonec parlamentní republika viděla, že ve svém boji proti revoluci je nucena zároveň s represivními opatřeními zesílit prostředky a centralizaci vládní moci. Všechny převraty tento stroj zdokonalovaly, místo aby jej rozbily. Strany, které střídavě zápasily o panství, považovaly zmocnění se této obrovské státní budovy za hlavní kořist vítěze.

Ale za absolutní monarchie, za první revoluce, za Napoleona byla byrokracie jen prostředkem k přípravě třídního panství buržoazie. Za restaurace, za Ludvíka Filipa, za parlamentní republiky byla byrokracie přes všechnu snahu o samovládu nástrojem vládnoucí třídy.

Teprve za druhého Bonaparta se zdá, jako by se stát úplně osamostatnil. Státní stroj se proti občanské společnosti natolik upevnil, že v jeho čele může stát vůdce Společnosti 10. prosince, dobrodruh přiběhlý z ciziny, vyneseny na štít opilou soldateskou, kterou si koupil za vuřty a kořalku a které musí stále znovu házet vuřty. Odtud ono sklíčené zoufalství, pocit nejstrašnějšího pokoření, ponížení, který svírá hrud Francie a zaráží jí dech. Cítí se jakoby zneuctěna.

A přesto se státní moc nevznáší ve vzduchu. Bonaparte zastupuje třídu, a to nejpočetnější třídu francouzské společnosti, *parcelové rolníky*.

Jako byli Bourboni dynastií velkého pozemkového vlastnictví, Orleáni dynastií peněz, tak jsou Bonaparti dynastií rolníků, tj. francouzské lidové masy. Nikoli Bonaparte, který se podrobil buržoaznímu parlamentu, nýbrž Bonaparte, který

buržoazní parlament rozehnal, je vyvolencem rolníků. Tři roky se dařilo měštům falšovat smysl voleb z 10. prosince a klamat rolníky ve věci obnovení císařství. Volby z 10. prosince 1848 byly splněny teprve státním převratem z 2. prosince 1851.

Parcelovní rolníci tvoří obrovskou masu, jejíž členové žijí ve stejných poměrech, ale nevstupují do rozmanitých vzájemných vztahů. Jejich výrobní způsob je od sebe izoluje, místo aby je spojoval vzájemným stykem. Tuto izolaci podporují špatné francouzské komunikační prostředky a chudoba rolníků. Pole, na němž pracují, parcela, vylučuje dělbu práce při obdělávání, vylučuje použití vědy, a tedy i rozmanitost vývoje, rozmanitost talentů, vylučuje bohatství společenských vztahů. Každá jednotlivá rolnická rodina je téměř soběstačná, vyrábí přímo pro sebe největší část své spotřeby a své životní prostředky získává tak spíš výměnou s přírodou než směnou se společností. Parcela, rolník a rodina; vedle toho druhá parcela, druhý rolník a druhá rodina. Několik takových parcel tvoří vesnici a několik vesnic tvoří departement. Tak je velká masa francouzského národa tvořena prostým součtem stejnojmenných veličin, jako např. brambory v pytli tvoří pytel brambor. Pokud milióny rodin žijí v hospodářských existenčních podmínkách, které odlišují jejich způsob života, jejich zájmy a jejich vzdělání od životního způsobu, zájmů a vzdělání druhých tříd a stavějí je nepřátelsky proti nim, tvoří třídu. Pokud existuje mezi parcelovými rolníky jen místní souvislost, pokud totožnost jejich zájmů neplodí mezi nimi společenství, národní spojení a politickou organizaci, netvoří třídu. Proto nejsou schopni uplatňovat své třídní zájmy vlastním jménem, ať už prostřednictvím parlamentu nebo Konventu. Nemohou se sami zastupovat, musí být zastupováni. Jejich zástupce musí vystupovat zároveň jako jejich pán, jako autorita nad nimi, jako neomezená vládní moc, která je chrání před ostatními třídami a sesílá jim shora déšť a sluneční záři. Politický vliv parcelových rolníků dochází tedy svého konečného výrazu v tom, že si výkonná moc podrobují společnost.

Historickou tradicí vznikla u francouzských rolníků mystická víra, že všechnu jejich ztracenou slávu jim může vrátit muž jménem Napoleon. A tu se našlo individuum, které se

za tohoto muže vydává, protože nese Napoleonovo jméno díky Napoleonovu zákoníku, jenž přikazuje: „Pátření po otcovství se zakazuje.“ Po dvaceti letech tuláckého života a po mnoha groteskních dobrodružstvích se splňuje předpověď a tento člověk se stává císařem Francouzů. Fixní idea synovcova se uskutečnila, protože splynula s fixní ideou nejpočetnější třídy francouzské společnosti.

Ale tu mi možná někdo namítne: a co selská povstání na polovině území Francie, co vojenské štvance na rolníky, hromadné uvěznění a deportace rolníků?

Od doby Ludvíka XIV. nezažila Francie podobné pronásledování rolníků „pro demagogické rejdy“.

Rozumějme však dobře. Dynastie Bonapartů není představitelkou revolučního, nýbrž konzervativního rolníka, není představitelkou rolníka, který se snaží vymanit ze svých sociálních existenčních podmínek omezených parcelou, nýbrž rolníka, který je naopak chce upevnit, není představitelkou toho venkovského lidu, který chce svou vlastní energii ve spojení s městy svrhnout starý řád, nýbrž naopak lidu, který se tupě uzavírá do tohoto starého řádu a přeje si, aby ho přízrak císařství zachránil i s jeho parcelou a dal mu výsadní postavení. Dynastie Bonapartů nereprezentuje rolníkovo osvícení, nýbrž rolníkovo pověru, nereprezentuje jeho úsudek, nýbrž jeho předsudek, nereprezentuje jeho budoucnost, nýbrž jeho minulost, nereprezentuje jeho moderní Cevenny,¹¹⁵ nýbrž jeho moderní Vendée⁸⁷.

Tři roky tvrdého panství parlamentní republiky zbavily část francouzských rolníků napoleonské iluze a zrevolucionovaly je, třebaže dosud jen povrchně; buržoazie je však násilně odrazila, kdykoli se dali do pohybu. Za parlamentní republiky zápasilo moderní vědomí s tradičním vědomím francouzských rolníků. Proces probíhal ve formě neustálého boje venkovských učitelů proti páterům. Buržoazie učitele potlačila. Rolníci se poprvé pokusili zaujmout samostatné stanovisko k činnosti vlády. Projevovalo se to ustavičnými konflikty starostů s prefekty. Buržoazie starosty sesadila. Nakonec v období parlamentní republiky povstali rolníci v různých částech Francie proti svému vlastnímu výtvoru, armádě. Buržoazie je ztrestala stavem obležení a exekucemi. Táž buržoazie dnes křičí o tu-